

KINNITATUD MUUDATUSED

direktori 19.09.2019

käskkirjaga nr 1-1/47

TALLINNA PÆ GÜMNAASIUM

GÜMNAASIUM

ÕPPEKAVA ÜLDOSA

SISUKORD

Üldsätted	5
Gümnaasiumiastme õppekava üldosa.....	6
1. Kooli väärtused ja eripära.....	6
2. Kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid ning –põhimõtted	6
2.1. Gümnaasiumihariduse alusväärtused.....	6
2.2. Gümnaasiumi sihiseade	7
2.3. Pädevused.....	7
2.4 Gümnaasiumis taotletavad pädevused	17
2.5. Õppimise käsitus	18
2.6. Üldpädevuste kujundamiseks ja õpikeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused	19
3. Õppekorraldus gümnaasiumis	20
3.1. Õppekoormuse kujundamine.....	20
3.2.Kohustuslikud ja valikkursused.....	21
3.3. Õppesuunad gümnaasiumis puuduvad.....	23
3.4. Tunnijaotusplaan	23
3.5. Valikkursuste valimine.....	23
3.6. Ülemineku tingimused kitsalt matemaatikalt laiale matemaatikale ja laia matemaatika järgi õppinud õpilastel kitsale matemaatikale	23
3.7. Hariduslike erivajadustega õpilaste õppe korraldus	23
3.8. Erinevate õppekeelte kasutamine	23
3.9. Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted.....	24
3.10. Õppeainetevahelise lõimingu põhimõtted.....	28
3.11. Õpilasuurimuse või praktilise töö korraldus	29
3.11.1. Õpilasuurimus ja praktiline töö.....	29
3.11.2. Õpilasuurimuse ja praktilise töö eesmärk.....	29
3.11.3. Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamine	30
3.11.4. Õpilasuurimuse ja praktilise töö hindamine	30
4. Liikluskasvatuse teemad ja nende käsitlemise maht gümnaasiumis.....	31
5. Hindamise ja gümnaasiumi lõpetamise korraldus	32
5.1. Õpilase hindamine	32
5.2. Kujundav hindamine.....	32
5.3. Teadmiste ja oskuste hindamine kui kokkuvõtivate hinnete alus	33

5.4. Kokkuvõttev hindamine gümnaasiumis.....	33
5.5. Kasutatav hindedüsteem ja hinnete viie palli süsteemi teisendamise põhimõtted.....	33
5.6. Tulemuse hindamine hindegas „nõrk“, kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine või mahakirjutamine	34
5.7. Järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord	34
5.8. Hinnete ja hinnangute vaidlustamise kord	34
5.9. Gümnaasiumi lõpetamise korraldus	35
5.10. Gümnaasiumi koolieksamite korraldus.....	35
5.11. Teadmiste ja oskuste tõendamine varasemate õpi- ja töökogemuste arvestamise kaudu eksternidel.....	36
6. Õpilaste teavitamise ja nõustamise ning karjääriõppe, sh karjääriinfo ja -nõustamise korraldamine.....	40
6.1. Õpilaste teavitamine ja nõustamine	40
6.2. Karjääriõppe, sh karjääriinfo ja -nõustamise korraldamine	40
7. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted.....	42
7.1. Õpetaja töö planeerimise põhimõtted	42
7.2. Õpetajate koostöö planeerimise põhimõtted	42
8. Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord.....	43

Üldsätted

Tallinna Pae Gümnaasiumi gümnaasiumiastme õppekava kehtestatakse „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse“ § 17 lg 1 ja Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 2 „Gümnaasiumi riikliku õppekava“ § 19 lg 1 alusel.

Tallinna Pae Gümnaasiumi väljundipõhises õppekavas tuuakse välja eelkõige kooli eripärast tulenevad valikud riikliku õppekava raames.

1. Gümnaasiumiastme õppekava on koostatud Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 2 „Gümnaasiumi riikliku õppekava alusel, ning see on koolis õpingute (õppe- ja kasvatustegevuse) alusdokument.
2. Gümnaasiumiastme õppekavas on üldosa ja ainekavad. Ainekavad on koondatud ainevaldkonniti ja esitatud kursuseti.
3. Gümnaasiumi õppekava üldosas esitatakse:
 - 1) kooli õppekava aluseks olevad väärtused ja kooli eripära ning kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid;
 - 2) õppekorraldus, sealhulgas vähemalt kohustuslike kursuste ja kooli pakutatavate valikkursuste,
 - 3) õppesuundade kirjeldused nende olemasolul;
 - 4) õpilase õppekoormuse kujundamise põhimõtted;
 - 5) hariduslike erivajadustega õpilaste õppe korraldus;
 - 6) õppeainete vahelise lõimingu põhimõtted;
 - 7) õpilasuurimuse või praktilise töö korraldus;
 - 8) erinevate õppekeelte kasutamine;
 - 9) üldpädevuste kujundamiseks ja õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused;
 - 10) hindamise ja gümnaasiumi lõpetamise korraldus;
 - 11) õpilaste teavitamise ja nõustamise ning karjääriõppe, sh karjääriinfo ja – nõustamise korraldamine;
 - 12) õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted;
 - 13) kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord.
4. Ainekavad on esitatud viisil, et aidata kaasa kujundava hindamise rakendamisele koolis ning lähtuvad väljundipõhise õppekava koostamise põhimõttest. Ainevaldkonniti koondatud ainekavades esitatakse kursustena (35 tundi):
 - 1) aine õppe-eesmärgid;
 - 2) õppesisu ja meetodid;
 - 3) õpitulemused ja hindamine;
 - 4) aine õppesisu seos õppekava läbivate teemadega ning lõimimise võimalused teiste õppeainetega.
 - 5) ainealased, ainetevahelised, klassidevahelised, ülekoolilised projektid ning pikemaajalised koolidevahelised projektid;
 - 6) kasutatav õppekirjandus.

Gümnaasiumiastme õppekava üldosa

1. Kooli väärtused ja eripära

Tallinna Pae Gümnaasium on munitsipaalkool üldhariduse omandamiseks. Kooli mission on kasvatada avatud, keskkonnast ja inimestest hoolivaid ja ühiskondlikult aktiivseid inimesi, kellel on vajalikud oskused ja pädevused elukestvaks õppeks ning tööalaseks karjääriks. Tallinna Pae Gümnaasium on edasiarenev multikultuuriline kool, kus igale õpilasele on loodud igakülgseks arenguks soodne keskkond, mis võimaldab kujundada oskusi elukestvaks õppeks ning lõimumiseks kaasaegsesse ühiskonda, säilitades õpilase rahvuslik identiteet ning väärtustades iga õpilase individuaalsust. Kooli iseloomustavad põhiväärtused vastavad kooli nimetuses olevatele tähtedele: P – pürgivus ja professionaalsus, A – areng ja austamine, E – empaatia ja efektiivsus.

2. Kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid ning –põhimõtted

2.1. Gümnaasiumihariduse alusväärtused

1. Gümnaasiumiastme õppekava on väljundipõhine õppekava, milles kõrgeim õpiväljund on omandatud üldpädevused. See tähendab selliste teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtushinnangute omandamist, mis on vajalikud igapäevaelus toimetulekuks.
2. Gümnaasiumihariduses toetatakse võrdsel määral õpilase vaimset, füüsilist, kõlbelist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut ning tema individuaalsetest eripäradest ja isiklikest huvidest tulenevate haridusvajaduste rahuldamist. Gümnaasium loob igale õpilasele võimalused tema võimete maksimaalseks arenguks õpilase eelistusi arvestades, loovaks eneseteostuseks, teaduspõhise maailmapildi kinnistumiseks ning emotsionaalse, sotsiaalse ja kõlbelise küpsuse saavutamiseks.
3. Gümnaasium jätkab põhikoolis toimunud väärtuskasvatust, kujundades eelkõige väärtushoiakuid ja -hinnanguid, mis on isikliku õnneliku elu ja ühiskonna eduka koostoimimise aluseks. Tähtsustatakse väärtusi, mis aitavad kaasa ühiskonna inimvara ning riigi majanduse arengule.
4. Oluliseks peetud väärtused tulenevad „Eesti Vabariigi põhiseaduses”, ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis, lapse õiguste konventsioonis ning Euroopa Liidu alusdokumentides nimetatud eetilistest põhimõtetest. Alusväärtustena tähtsustatakse üldinimlikke väärtusi (ausus, hoolivus, aukartus elu vastu, õiglus, inimväärikus, lugupidamine enda ja teiste vastu) ja ühiskondlikke väärtusi (vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus).
5. Gümnaasiumiharidus on jätkuks põhiharidusele uue põlvkonna sotsialiseerumisel, mis rajaneb eesti kultuuri traditsioonidel, Euroopa ühiseväärtustel ning maailma kultuuri ja teaduse saavutustel. Gümnaasiumihariduse omandanud vaimselt, sotsiaalselt, emotsionaalselt, kõlbeliselt ja füüsiliselt küpsed inimesed tagavad Eesti ühiskonna sotsiaalse, kultuurilise, majandusliku ja ökoloogilise arengu jätkusuutlikkuse.

2.2. Gümnaasiumi sihiseade

1. Gümnaasiumil on nii hariv kui ka kasvatav ülesanne. Gümnaasiumi ülesanne on noore ettevalmistamine toimimiseks loova, mitmekülgse, sotsiaalselt küpse, usaldusväärse ning oma eesmärgi teadvustava ja saavutada oskava isiksusena erinevates eluvaldkondades: partnerina isiklikus elus, oma kultuuri kandja ja edendajana, tööturul erinevates ametites ja rollides ning oma ühiskonna ja looduskeskkonna jätkusuutlikkuse eest vastutava kodanikuna.
2. Gümnaasiumis on õpetuse ja kasvatuse põhitaotlus, et õpilased leiaksid endale huvi- ja võimete kohase tegevusvaldkonna, millega siduda enda edasine haridustee. Gümnaasiumi ülesanne on luua tingimused, et õpilased omandaksid teadmised, oskused ja väärtushoiakud, mis võimaldavad jätkata tõrgeteta õpiteed kõrgkoolis või kutseõppeasutuses.
3. Nende ülesannete täitmiseks ja eesmärkide saavutamiseks keskendutakse:
 - 1) õpilaste iseseisvumisele, oma maailmapildi kujunemisele ja valmisolekule elus toime tulla;
 - 2) adekvaatse enesehinnangu kujunemisele;
 - 3) iseseisva õppimise ja koostööoskuste arendamisele;
 - 4) edasise haridustee võimaluste tutvustamisele ja hindamisele;
 - 5) kodanikuoskuste, -aktiivsuse ja -vastutuse väljakujunemisele.
4. Teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste omandamine ja arendamine toimub kogu kooli õppe- ja kasvatustsükli, kodu ja kooli koostöö ning õpilase vahetu elukeskkonna ühistoime tulemusena.
5. Kool seisab eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise ja arengu eest, seepärast pööratakse gümnaasiumi õpetuses ja kasvatuses erilist tähelepanu eesti keele õppele.
6. Gümnaasiumi lõpetamisel saavutatavad õpitulemused on kooskõlas kvalifikatsiooniraamistikuga 4. tasemel kirjeldatud üldnõuetega.
7. Õppe- ja kasvatuse aineüleseks eesmärgiks on „Gümnaasiumi riiklikus õppekavas“ § 4 lõikes 3 esitatud seitsme üldpädevuse ning riiklike õppekavade ainekavades esitatud valdkonnapädevuste kujunemine.

2.3. Pädevused

1. Riikliku õppekava tähenduses on pädevus teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas loovalt, ettevõtlikult, paindlikult ja tulemuslikult toimida ning on oluline inimeseks ja kodanikuks kujunemisel. Pädevused jagunevad üld- ja valdkonnapädevusteks.
2. Üldpädevused on aine- ja valdkonnaülesed pädevused. Üldpädevused kujunevad õppeainetes taotletavate õpitulemuste kaudu, aga ka läbivate teemade käsitlemise kaudu ainetundides, tunni- ja koolivälises tegevuses. Üldpädevuste kujunemist toetavad ja suunavad õpetajad omavahelises koostöös ning kooli, kodu ja kogukonna koostöös.
3. Õpilastes kujundatavad üldpädevused on:
 - 1) **kultuuri- ja väärtuspädevus** – suutlikkus hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide ja eetika seisukohast; tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste

maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustada kunsti ja loomingut ning kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid ja arvestada nendega otsuste langetamisel; olla salliv ja koostööaldis ning panustada ühiste eesmärkide saavutamisse;

- 2) ***sotsiaalne ja kodanikupädevus*** – suutlikkus ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid; austada erinevate keskkondade, sh suhtluskeskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, inimõigusi, religioonide ja rahvaste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel; suutlikkus mõista globaalprobleeme, võtta kaasvastutus nende lahendamise eest; väärtustada ja järgida jätkusuutliku arengu põhimõtteid; tunnetada end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja kogu maailma kontekstis;
- 3) ***enesemääratluspädevus*** – suutlikkus mõista ja hinnata adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestada oma võimeid ja võimalusi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid probleeme; käituda inimsuhtes sõltumatult; hankida teavet edasiõppimise ja tööleidmise võimaluste kohta, kavandada oma karjääri;
- 4) ***õpipädevus*** – suutlikkus organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; leida sobivad teabeallikad ja juhendajad ning kasutada õppimisel nende abi; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada erinevaid õpistrateegiaid ja õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasiõppimise võimalusi;
- 5) ***suhtluspädevus*** – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada emakeeles ja iseseisva keelekasutaja tasemel vähemalt kahes võõrkeeles, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; koostada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust, kasutada korrektset ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi;
- 6) ***matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus*** – suutlikkus kasutada matemaatikale ja loodusteadustele omast keelt, sümboleid, meetodeid ja mudeleid, lahendades erinevaid ülesandeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsust ning mõju igapäevaelule, loodusele ja ühiskonnale; mõista teaduse ja tehnoloogiaga seotud

piiranguid ja riske; teha tõenduspõhiseid otsuseid erinevates eluvaldkondades; kasutada uusi tehnoloogiaid loovalt ja uuendusmeelselt;

- 7) **ettevõtlikkuspädevus** – suutlikkus ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärged, koostada lühi- ja pikaajalisi plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske; mõelda kriitiliselt ja loovalt, arendada ja hinnata oma ja teiste ideid;
 - 8) **digipädevus** – suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvast ühiskonnast nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.
4. Õppeainete kaudu õpipädevuse kujunemine võimaldab saavutada gümnaasiumi lõpuks järgmise suutlikkuse:

1) **Kultuuri- ja väärtuspädevuse kujundamine**

Teadmise tasand:

- Teab üldinimlikke kõlbelisi väärtusi, ajajärgu sotsiaalseid väärtusi ja ka kulutuurväärtusi tänu kirjandusteoste lugemisele ja analüüsimisele.
- Tunneb õpitavaid keeli kõnelevate maade kultuure.
- Mõistab humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi.
- Mõistab väärtussüsteeme.
- Tunneb omakultuuri, Euroopa ja maailma kultuuripärandit ning selle seoseid nüüdiskultuuriga.
- Mõistab kultuuri jätkusuutlikkust.
- On teadnud rahvuslikust ning rahvusvahelisest liikumis- ja spordikultuurist.
- On avastanud silmaringiga.

Oskuse tasand:

- On kujunenud suhtlusoskus.
- Suhtub teadlikult kriitiliselt teabeallikatesse, sh meediasse.
- Tunnetab loogiliste mõttekäikude elegantsi ning märkab geomeetriliste kujundite harmooniat arhitektuuris ja looduses.
- On püsiv, objektiivne, täpne ja töökas.
- On huvi loodusteaduste vastu.
- Põhjendab oma valikuid.
- Arvestab enda heaolu kõrval ka teistega.

- Seisab vastu kesksete normide rikkumisele.
- Teeb põhjendatud valikuid tervisekäitumises.

Suhtumise tasand:

- Väärtustab funktsionaalset kirjaoskust, õigekeelsust ja sobivate keelevahendite valikut suulises ja kirjalikus suhtluses teiste inimestega.
- Väärtustab ja märkab keelekasutuse esteetilist külge erinevate stiilide esitlemisel ja kirjandusteose kujundliku keele analüüsimisel.
- On kujunenud kõlbelised väärtused, sotsiaalsed hoiakud ning tõekspidamised.
- Suhtub kirjandusse kui kunstiloomingusse ja kirjanikku kui loojasse.
- Omab kultuuriidentiteeti ja on lugupidava suhtumisega oma ning teiste rahvaste kirjandusse ja kultuuri laiemalt.
- Mõistab ja aktsepteerib erinevaid väärtussüsteeme, mis lähtuvad kultuurilisest eripärast.
- On tuttav erinevate maade ja ajastute matemaatikute saavutustega ning seeläbi tajub kultuuride seotust.
- Suhtub teadusesse kui inimtegevuse tähtsasse valdkonda.
- On säästliku hoiakuga keskkonna, sh kõige elava suhtes.
- Väärtustab jätkusuutlikku, vastandlikku ning tervislikku eluviisi.
- Juhindub oma tegutsemises humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtustest.
- Suhtub lugupidavalt erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse.
- Elab mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas.
- Tähtsustab tervist ja jätkusuutlikku eluviisi.
- Austab loodust ja teiste pooltloodud materiaalseid väärtusi.
- Suhtub säästvalt keskkonda.
- Järgib ise ja nõuab oma kaaslastelt võistlusmääruste täitmist.
- Tähtsustab ausa mängu põhimõtteid ja järgib neid kõiges ja kõikjal.
- On kujunenud humaanseks ja kõlbeliseks isiksuseks.

2) *Sotsiaalse ja kodanikupädevuse kujundamine*

Teadmise tasand:

- Teab õpitavat võõrkeelt kõnelevate maade kultuuritausta ja sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid.
- Mõistab oma tegevuse võimalikke tagajärgi.

Oskuse tasand:

- Loeb eri ajastuid ja ühiskonnaelu kajastavaid teoseid ning tõlgendab neis käsitletud probleeme ja väärtussuhtumisi, seostades neid nüüdisajaga.
- Tuleb toime erinevates igapäevastes suhtlussituatsioonides.
- Osaleb aktiivselt õpitava keelega seotud kultuuriprogrammides.
- On kujunenud koostööoskus.

- Oskab lahendada dilemmasid ja teha sotsiaalteaduslikke otsuseid, arvestades lisaks loodusteaduslikele seisukohtadele ka inimühiskonnaga seotud aspekte – seadusandlikke, majanduslikke ning eetilisi-moraalseid seisukohti.
- Väljendab oma tundeid ja seisukohti kunsti kaudu.
- Arvestab kaaslaste ideid.
- Jälgib ja kontrollib oma käitumist, vältides ohuolukordi, olles kaaslaste suhtes viisakas, tähelepanelik, abivalmis jne.
- Emotsionaalsetes võistlussituatsioonides oskab oma võidurõõmu või kaotusekibedust sobival viisil väljendada.
- Oskab kaaslastega koos töötada.
- Kehtestab ennast.
- Oskab tuua esile oma võimekust ning arendab võimekust.
- Oskab kohaneda, teha koostööd.
- On empaatiline, tahte omadustega, eneseväljendusoskusega ning distsipliiniga.

Suhtumise tasand:

- Omab vastutustunnet ühiskonna ja kaaskodanike ees.
- Arvestab teiste endast erinevate võimetega inimestega.
- On valmisolek kaaslaste ideid ühises tegevuses edasi arendada ja ellu viia ning probleemidele lahendusi leida.
- On salliv erinevate arvamuste suhtes, ideed ja loominguliste lahenduste mitmekesisuse suhtes.
- Aktsepteerib inimestevahelisi erinevusi, arvestab nendega suhtlemisel.

3) Enesemääratluspädevuse kujundamine

Teadmise tasand:

- On jõudnud iseenda sügavama mõistmiseni.
- Omab teadmist oma anatoomiast, füsioloogiast ja tervislikest eluviisidest, sh viirushaiguste probleeme.
- Teab individuaalset energia- ja toitumisvajadust ning teadmatusest ja väärinterpretatsioonist tekkivaid ohte.

Oskuse tasand:

- Hindab oma tugevaid ja nõrku külgi.
- Hindab ja arendab oma võimeid.
- On kujunenud eneseanalüüsivõime.
- Hindab oma nõrku ja tugevaid külgi.
- Järgib terveid eluviise.
- Lahendab iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ning inimsuhetes tekkivaid probleeme.
- Analüüsib ennast ja võtab enda kohta tagasisidet.
- Väljendab end kunstivahendite kaudu.
- Omab eeldusi tegelemaks elukestavalt kunstiga.

- Oskab hinnata oma kehalisi võimeid.

Suhtumise tasand:

- On kujunenud rahvuslik, kultuuriline ja riiklik enesemääratlus.
- On kujunenud personaalne, sotsiaalne ja kultuuriline identiteet.
- On valmisolek oma kehalisi võimeid arendada.
- Omab suutlikkust jälgida ja kontrollida oma käitumist.
- Järgib terveid eluviise ning väldib ohuolukordi.

4) Õpipädevuse kujundamine

Teadmise tasand:

- Eristab fakti ja arvamust.
- Suutlikkus hankida vajaminevat infot.

Oskuse tasand:

- Analüüsib teksti ja mõtestab seda.
- Hangib teavet eri allikatest ja kasutab seda kriitiliselt.
- Koostab eri liiki tekste.
- On suutlikkus oma arvamust kujundada ja sõnastada.
- Otsib teavet, kasutab sõnaraamatut.
- Suutlikkus ennast reflekteerida.
- Analüüsib õpitud teadmisi ja oskusi.
- Analüüsib, otsib ratsionaalseid võtteid ja hindab kriitiliselt tulemusi.
- Üldistab ja kasutab analoogiat.
- Kasutab õpitud teadmisi uutes olukordades.
- Leiab ülesannete lahendusteid üksnes tema enda iseseisva mõtlemise teel
- Leiab loodusteaduslikku infot, sõnastab probleeme ja uurimisküsimusi, planeerib ja teeb katseid või vaatlusi, analüüsib, tõlgendab ning esitab tulemusi.
- Rakendab erinevaid õpistrateegiaid IKT-põhises õpikeskkonnas, saades kiiret ja individualiseeritud tagasisidet.
- Organiseerib õpikeskkonda.
- Hangib õppimiseks vajaminevad vahendid ja teabe.
- Planeerib õppimist.
- Kasutab õpitud erinevates kontekstides ja probleeme lahendades.
- Analüüsib ennast ja kavandab selle järgi oma edasiõppimist.
- Kasutab ainespetsiifilist keelt info vastuvõtuks, tõlgendamiseks, edastamiseks ja talletamiseks.
- Kavandab töid, teeb töid ja analüüsib kavandatut.
- Analüüsib ja hindab oma liigutusoskuste ja kehaliste võimete taset.
- Seab eesmärgid ja täiustab tundides õpitud oskusi.

Suhtumise tasand:

- Mõtlemine on kujunenud kriitilis-loovaks.
- On tekkinud spordihuvi.
- Valmisolek õppida uusi liikumisviise.

5) *Suhtluspädevuse kujundamine*

Teadmise tasand:

- Esitab mõistete korrektseid definitsioone.
- Sõnastab hüpoteesid ja väited või teoreemid.

Oskuse tasand:

- Hea eneseväljendus, mõistab teksti ja loob teksti.
- Väljendab oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt.
- Vormistab ülesannete lahendused.
- Eristab olulist ebaolulisest ja näeb objektide seoseid.
- Mõistab, seostab ja edastab infot, mis on esitatud erinevatel viisidel (tekst, graafik, tabel, diagramm, valem).
- Formaliseerib tavakeeles esitatud infot ning vastupidi: esitab matemaatiliste sümbolite ja valemite sisu tavakeeles.
- Esitab uurimuslike tööde tulemusi kirjalikult ja suuliselt.
- Lahendab dilemmad ja sotsiaalteaduslikud probleemid.
- Otsib infot ja interpreteerib, kasutades eesti- kui ka võõrkeelseid teabeallikaid.
- Kasutab korrektselt loodusteaduslikku keelt ja oskab arusaadavalt vahendada loodusteaduslikke probleeme ühiskonna liikmete vahel.
- Loeb ning mõistab teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust.
- Kirjutab eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili.
- Mõistab erinevatest infoallikatest pärinevaid tekste ja tõlgendab neid.
- Väljendab ennast selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult.
- Kasutab oskussõnavara.
- Väljendab ennast sõnaliselt.
- Loeb ja mõistab teabe- ja tarbetekste.

Suhtumise tasand:

- Suudab ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades.
- Väärtustab õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.

6) *Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase pädevuse kujundamine*

Teadmise tasand:

- Teab matemaatilisi mõisteid ja seoseid.
- Teab matemaatilisi sümboleid ja meetodeid.
- Teab, kuidas esitada probleeme ja leida lahendusstrateegiaid.
- Teab, et matemaatika ning info- ja kommunikatsioonivahendid on omavahel seotud.
- Vaatleb loodus-, tehis- ja sotsiaalkeskkonnas (edaspidi keskkond) toimuvaid nähtusi.
- Märkab keskkonnas esinevaid probleeme.

- Teab, milles seisneb loodusteaduslik meetod ning omab teadmisi bioloogilistest, füüsikalis-keemilistest ja tehnoloogilistest süsteemidest.

Oskuse tasand:

- Tunneb matemaatiliste mõistete ja seoste süsteemsust.
- Kasutab matemaatikat temale omase keele, sümbolite ja meetoditega erinevaid ülesandeid modelleerides.
- Oskab esitada probleeme, leida ja rakendada sobivaid lahendusstrateegiaid, kontrollida tulemuste tõesust.
- Oskab loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada.
- Kasutab matemaatika ning info- ja kommunikatsioonivahendite seoseid.
- Vaatleb ja mõistab loodus-, tehis- ja sotsiaalkeskkonnas (edaspidi keskkond) toimuvaid nähtusi.
- Märkab keskkonnas esinevaid probleeme ning teeb põhjendatud otsuseid.
- Oskab kasutada loodusteaduslikku meetodit ning teadmisi bioloogilistest, füüsikalis-keemilistest ja tehnoloogilistest süsteemidest.

Suhtumise tasand:

- Tunneb matemaatiliste mõistete ja seoste süsteemsust.
- Kasutab matemaatikat temale omase keele, sümbolite ja meetoditega erinevaid ülesandeid modelleerides nii matemaatikas kui ka teistes õppeainetes ja eluvaldkondades.
- Oskab esitada probleeme, leida ja rakendada sobivaid lahendusstrateegiaid ja analüüsida lahendusi, kontrollida tulemuste tõesust.
- Oskab loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada, mõista ning kasutada erinevaid lahendusviise.
- Huvitub matemaatikast.
- Kasutab matemaatika ning info- ja kommunikatsioonivahendite seoseid.
- Vaatleb, mõistab ning selgitab loodus-, tehis- ja sotsiaalkeskkonnas (edaspidi keskkond) toimuvaid nähtusi.
- Analüüsib keskkonda kui terviksüsteemi ja märkab selles esinevaid probleeme ning teeb põhjendatud otsuseid.
- Järgib probleeme lahendades loodusteaduslikku meetodit ning kasutab teadmisi bioloogilistest, füüsikalis-keemilistest ja tehnoloogilistest süsteemidest.
- Väärtustab loodusteadusi kui kultuuri osa ning järgib jätkusuutlikku eluviisi.

7) Ettevõtlikkuspädevuse kujundamine

Teadmise tasand:

- Teadvustab erinevates elukutsetes loodusteaduslike teadmiste olulisust.
- On teadlik demokraatliku ühiskonna poliitilisest ja majanduslikust toimimisest.

Oskuse tasand:

- On enesekindel ja julge.
- Tuleb toime võõrkeelses keskkonnas.
- Teostab oma ideid ja eesmärged.
- Teeb koostööd teiste sama võõrkeelt valdavate ea- ja mõttekaaslastega.
- Analüüsib vaadeldavate objektide omadusi: uurib objektide ühiseid omadusi, selle alusel sõnastab hüpoteesi ja otsib ideid selle kehtivuse põhjendamiseks.
- Näeb ja sõnastab probleeme, genereerib ideid ning kontrollib nende headust.
- Uurib objektide muutusi, mille on põhjustanud erinevad parameetrid, hindab riske ning otsib optimaalseid lahendusi tõenäosusteooria ja funktsioonidega (eeskätt selle ekstreemumiga) seotud ülesannete lahendamise kaudu.
- Leiab ühele ülesandele erinevaid lahendusideid.
- Lahendab eluliste andmetega ülesandeid.
- Osaleb pikemates projektides.
- Käsitleb asju probleemipõhiselt.
- On osalenud kõrgema taseme mõtlemisoskusi nõudvates õpitegevustes.
- Kirjutab kriitilisi esseid ja analüüsib kriitilisi esseid.
- Planeerib ja reflekteerib õppetegevust.
- Lahendab sotsiaalteaduslikke probleeme ning langetab otsuseid.
- Näeb probleeme ja neis peituvaid võimalusi, seab eesmärged, genereerib ideid ja teostab neid.
- Valib sobivaid ja loovaid meetodeid, et teostada ideid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ning ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.
- Genereerib ideid, hindab olemasolevaid ressursse, püstitab eesmärged ning kavandab tegevused ja viib need lõpule.
- On initsiatiivikas ja panustab rühmatöösse ning vastutab oma valikute, otsustuste ja endale võetud kohustuste eest.
- Näeb probleeme ja leiab neile lahendusi.
- Püstitab eesmärged, genereerib ideid ning sobivaid vahendeid ning meetodeid kasutades leiab teostusviise.
- Analüüsib oma tervislikku seisukorda ja töövõimet, kavandab ja realiseerib tegevusi tervise tugevdamiseks ja töövõime parandamiseks.
- Arukaid riske võttes tuleb toime.

Suhtumise tasand:

- Mõtlemine on paindlik ja genereerib ideid.
- On mõtlemis- ja algatusvõimeline isik, kes läheneb loovalt ning paindlikult elus ettetulevatele probleemidele (muutuv tööjõuturg, majanduskriisid jms).
- Võtab vastutuse õppimise eest enda peale.

- On tunnetanud kogemuse kaudu aktiivseks ja informeeritud kodanikuks olemise eeliseid.
- On initsiatiivikas ja võtab vastutust.
- Teeb koostööd eesmärkide teostamiseks.
- Viib tegevused lõpuni.
- Reageerib paindlikult muutustele.
- Võtab arukaid riske ning tuleb toime ebakindlusega.

8) Digipädevuse kujundamine

Teadmise tasand:

- Teab, mis valdkondades kasutatakse uuenevat digitehnoloogiat.
- Leiab ja säilitab digivahendite abil infot.
- Kasutab digitaalset sisu ja digivahendeid.
- Suhtleb digikeskkonnas.
- On teadlik digikeskkonna ohtudest.

Oskuse tasand:

- Suudab kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas.
- Leiab ja säilitab digivahendite abil infot ning hindab selle asjakohasust ja usaldusväärsust.
- Osaleb digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel.
- Kasutab probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhtleb erinevates digikeskkondades.
- On teadlik digikeskkonna ohtudest ning oskab kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti.

Suhtumise tasand:

- Suudab kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui kogukondades suheldes.
- Leiab ja säilitab digivahendite abil infot ning hindab selle asjakohasust ja usaldusväärsust.
- Osaleb digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel, analüüsides tulemust.
- Kasutab probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhtleb ja teeb koostööd erinevates digikeskkondades.
- Mõistab digikeskkonna ohtusid ning oskab kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti.
- Järgib digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

Väärtuspädevuse kujunemist jälgitakse tagasisidestamise kaudu, lähtudes järgmistest kriteeriumidest.

5. Lähedase eesmärgiseade ja õppesisuga õppeained moodustavad ainevaldkonna. Ainevaldkonnad on järgmised:
 - 1) keel ja kirjandus;
 - 2) võõrkeeled;
 - 3) matemaatika;
 - 4) loodusained;
 - 5) sotsiaalsained;
 - 6) kunstained;
 - 7) kehaline kasvatus.
6. Ainevaldkonna õppeainete õpetamise peamine eesmärk on vastava valdkonnapädevuse kujundamine. Valdkonnapädevuste kujunemist ning gümnaasiumi õppe- ja kasvatusesmärkide saavutamist toetavad ainekavades esitatud õpitulemused, lõiming teiste ainevaldkondade õppeainetega ning tunni- ja kooliväline tegevus. Väärtushoiakuid väljendavaid õpitulemusi numbriliselt ei hinnata, vaid antakse nende saavutatuse kohta õpilasele sõnalist tagasisidet.

2.4 Gümnaasiumis taotletavad pädevused

Gümnaasiumi lõpetades õpilane:

- 1) käitub eetilisel, järgib üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid;
- 2) vastutab oma valikute, otsustuste ja endale võetud kohustuste eest, austab teiste inimeste ja iseenda vabadust, on suveräänne isiksus;
- 3) kasutab erinevaid õpistrateegiaid, oskab koostada uurimistööd ja seda esitleda, oskab olla meeskonna liige ja panustada ühiste eesmärkide saavutamisse;
- 4) aitab teadlikult kaasa eesti rahvuse, keele, kultuuri ja Eesti riigi säilimisele ja arengule, mõistab eesti kultuuri Euroopa ja teiste rahvaste kultuuri kontekstis; mõistab, väärtustab ja austab oma ja teiste rahvaste kultuuritraditsioone;
- 5) suudab hinnata oma taotlusi, arvestades oma võimeid ning võimalusi, oskab ette näha võimalikku edu ja ebaedu, on teadlik erinevatest töövaldkondadest, tööturu suundumustest; oskab hankida teavet edasiõppimise ja tööleidmise võimaluste kohta, kavandab oma karjääri;
- 6) kasutab korrektset ja väljendusrikast keelt, oskab argumenteeritult väidelda;
- 7) mõtleb kriitiliselt ja loovalt, arendab ning hindab oma ja teiste ideid, põhjendab oma valikuid ning seisukohti;
- 8) valdab vähemalt kahte võõrkeelt iseseisva keelekasutaja tasemel;
- 9) kasutab matemaatilisi teadmisi ja meetodeid erinevates eluvaldkondades;
- 10) omab väljakujunenud loodusteaduslikku maailmapilti ning mõistab nüüdisaegse loodusteaduse olemust, teab globaalprobleeme, võtab kaasvastutuse nende lahendamise eest, väärtustab ja järgib jätkusuutliku arengu põhimõtteid;
- 11) kasutab nüüdisaegset tehnoloogiat eesmärgipäraselt ja vastutustundega, hindab tehnoloogiliste rakenduste mõju igapäevaelule, omab kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja selle kasutamisega seotud küsimustes;

- 12) on kujundanud oma aktiivse kodanikupositsiooni, tunnetab end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja globaalses kontekstis, oskab konflikte vältida ja lahendada, käitub tolerantselt;
- 13) hindab heatasemelist kunsti, oskab oma loomingus käsitleda töövahendeid ning kasutada tehnikaid ja materjale;
- 14) elab tervislikult, oskab hoida ja vajaduse korral taastada oma vaimset ja füüsilist vormi.

2.5. Õppimise käsitus

1. Gümnaasiumiastmes käsitletakse õppimist õpilase aktiivse ja sihipärase tegevusena, mis on suunatud tajutava informatsiooni mõtestamisele ja tõlgendamisele vastastikusel toimes teiste õpilaste, õpetajate, vanemate ja üldisema elukeskkonnaga, toetudes juba olemasolevatele teadmisstruktuuridele.
2. Õppimises on kesksel kohal õpilaste aktiivne teadmiste konstrueerimise protsess. Selleks luuakse õppe- ja kasvatustegevusega õppekeskkond, mis soodustab iseseisvat õppimist, sealhulgas vajalike õppimisoskuste kujunemist. Õppe- ja kasvatustegevuses lastakse õpilastel seada oma sihid, õppida töötama nii iseseisvalt kui ka kollektiivselt ning antakse õpilastele võimalus leida erinevaid töömeetodeid katsetades neile sobivaim õpistiil.

2.6. Üldpädevuste kujundamiseks ja õpikeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused

1. Õppekeskkonnana mõistetakse õpilasi ümbritseva vaimse, sotsiaalse ja füüsilise keskkonna kooslust, milles õpilased arenevad ja õpivad.
2. Gümnaasium korraldab õppe, mis kaitseb ning edendab õpilaste vaimset ja füüsilist tervist. Õppekoormus vastab õpilase jõuvarudele.
3. Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel osaleb kogu koolipere. Õppekeskkond toetab õpilase arenemist iseseisvaks ja aktiivseks õppijaks, kannab õppekava alusväärtusi ja oma kooli vaimsust ning säilitab ja arendab edasi paikkonna ja koolipere traditsioone.
4. Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel:
 - 1) luuakse vastastikusel lugupidamisel ja üksteise seisukohtade arvestamisel põhinevad ning kokkuleppeid austavad suhted õpilaste, vanemate, õpetajate, kooli juhtkonna ning teiste õpetuse ja kasvatuses seotud osaliste vahel;
 - 2) koheldakse kõiki õpilasi eelarvamusteta, õiglaselt ja võrdselt, austades nende eneseväärikust ning isikupära;
 - 3) jagatakse asjakohaselt ja selgelt otsustusõigus ja vastutus;
 - 4) märgatakse ja tunnustatakse kõigi õpilaste pingutusi ja õpiedu; hoidutakse õpilaste sildistamisest ja nende eneseusu vähendamisest;
 - 5) ennetatakse õpilastevahelist vägivalda ja kiusamist;
 - 6) ollakse avatud vabale arvamusevahetusele, sealhulgas kriitikale;
 - 7) luuakse õpilastele võimalusi näidata initsiatiivi, osaleda otsustamises ning tegutseda nii üksi kui ka koos kaaslastega;
 - 8) luuakse õhkkond, mida iseloomustab abivalmidus ning üksteise toetamine õpi- ja eluraskuste puhul;
 - 9) luuakse õhkkond, mis rajaneb inimeste usalduslikel suhetel, sõbralikkusel, tolerantsusel ja heatahtlikkusel;
 - 10) korraldatakse koolielu inimõigusi ja demokraatiat austava ühiskonna mudelina, mida iseloomustavad kooliperes jagatud ja püsivad alusväärtused ning heade ideede ja positiivsete uuenduste toetamine;
 - 11) korraldatakse koolielu, lähtudes rahvusliku, rassilise, soolise ja muudel alustel võrdse kohtlemise põhimõtetest ning soolise võrdõiguslikkuse eesmärkidest.
5. Füüsilist keskkonda kujundades jälgib gümnaasium, et:
 - 1) kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus ning kujundus on õppe seisukohast otstarbekas;
 - 2) õppes on võimalik kasutada internetiühendusega arvutit ja esitlustehnikat ning õpilastel on võimalus kasutada raamatukogu;
 - 3) kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus on turvaline ning vastab tervisekaitse- ja ohutusnõuetele;
 - 4) ruumid, sisseseade ja õppevara on esteetilise väljanägemisega;
 - 5) kasutatakse eakohast ning individuaalsele eripärale kohandatavat õppevara, sealhulgas nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja -vahendeid;

- 6) on olemas kehalise tegevuse ning tervislike eluviiside edendamise võimalused nii koolitundides kui ka tunniväliselt.
6. Õpet korraldatakse ka väljaspool kooli ruume (sealhulgas kooliõues, looduses, muuseumides, arhiivides, keskkonnahariduskeskustes, ettevõtetes ja asutustes) ning virtuaalses õppekeskkonnas, ehk E-õpe, mis toimub osaliselt või täielikult digitehnoloogiliste vahendite abil, kui on vormistanud vastava ainekava ja õppematerjalid elektroonilises keskkonnas aine omandamiseks.
7. Üldpädevuste kujundamiseks ja õpikeskkonna mitmekesistamiseks on koolis kavandatud järgmised tegevused, mis on kirjeldatud täpsemalt kooli üldtööplaanis kooskõlas haridus- ja teadusministri 25.08.2010. a. määruse nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord” §-ga 4.
 - 1) Õppetunnid
 - 2) Õpilasuurimuste konverentsid
 - 3) Loovtööde, uurimis- ja praktiliste tööd
 - 4) Õppekäigud nii õpetajate kui ka õpilaste eestvedamisel
 - 5) Traditsioonilised iga-aastased ülekoolilised üritused
 - 6) Kooli ja kalendritähtpäevadega seotud üritused
 - 7) Ainetevahelised viktoriinid
 - 8) Heategevusüritused
 - 9) Koostöö teiste koolidega nii Eestist kui ka välismaalt
 - 10) Digiõppepäevad.
8. Tegevuste kavandamiseks määratakse direktori käskkirjaga vastutaja ja töörühm.

3. Õppekorraldus gümnaasiumis

3.1. Õpekoormuse kujundamine

1. Gümnaasium jaotub üheks kooliastmeks 10.–12. klassini. Gümnaasiumis õppimise nominaalaeg on 3 aastat.
2. Õppeaasta algab 1. septembril ning kool töötab viiepäevase töönalalaga. Õppetunni pikkus on 45 minutit ja vahetunni pikkus on vähemalt 10 minutit. Kuni 2 õppetundi võib toimuda järjest, ilma vahetunnita.
3. Õppetunnid toimuvad koolis või väljaspool kooli ekskursiooni, õppekäigu või praktilise tööna.
4. Gümnaasiumis rakendatakse kursuseõpet, õpet tasemegruppides ning e-õpet.
5. Ühe kursuse maht on 35 õppetundi.
6. Valikkursused on nii riiklikus õppekavas kirjeldatud valikkursuste hulgast valitud kursused kui ka kooli enda poolt koostatud valikkursused.

3.2.Kohustuslikud ja valikkursused

1. Kohustuslikud kursused

1.1. Keel ja kirjandus:

1.1.1. vene keel – 6 kursust;

1.1.2. kirjandus (vene kirjandus – 4 kursust ja eesti kirjandus – 1 kursust)

Kokku – 5 kursust.

1.2. Võõrkeeled:

1.2.1. eesti keel teise keelena – 9 kursust;

1.2.2. inglise keel B2 – 5 kursust;

1.2.3. saksa keel / soome keel – 5 kursust.

1.3. Matemaatika:

1.3.1. kitsas matemaatika – 8 kursust või

1.3.2. lai matemaatika – 14 kursust.

1.4. Loodusained:

1.4.1. bioloogia – 4 kursust;

1.4.2. geograafia (loodusgeograafia) – 2 kursust;

1.4.3. keemia – 3 kursust;

1.4.4. füüsika – 5 kursust.

1.5. Sotsiaalsained:

1.5.1. ajalugu – 6 kursust;

1.5.2. ühiskonnaõpetus – 2 kursust;

1.5.3. inimeseõpetus – 1 kursust;

1.5.4. geograafia (inimgeograafia) – 1 kursust.

1.6. Kunstiained:

1.6.1. muusika – 3 kursust;

1.6.2. kunst – 2 kursust.

1.7. Kehaline kasvatus: kehaline kasvatus – 5 kursust.

2. Kohustuslikud valikkursused

Tallinna Pae Gümnaasium võimaldab õpilastele valikkursusi valdkonniti vähemalt järgmises mahus (iga kursus 35 õppetundi):

1) Inglise keel B2 – 5 kursust;

2) Saksa / soome keel - 7 kursust;

3) Uurimistöö alused – 3 kursust;

4) Kõne ja väitlus – 2 kursust;

5) Riigikaitse. Praktiline õpe välilaagris – 2 kursust;

6) Karjääriõpetus – 2 kursust.

Õpilase valik:

Kool pakub valikkursuseid, kui on vähemalt 12 soovijat.

Kursuste nimetused:

1. Inglise keel. Academic Writing – 1* kursus;
2. Inglise keel. Country study – 1* kursus;
3. Arvuti kasutamine uurimistöös – 1* kursus;
4. Majandus- ja ettevõtlusõpe – 2* kursust;
5. Loodusteadused, tehnoloogia ja ühiskond – 1* kursus;
6. Planimeetria I - 1 kursus;
7. Planimeetria II -1 kursus;
8. Globaliseeruv maailm – 1* kursus;
9. 2D modelleerimine – 1* kursus;
10. Veterinaaria alused – 1* kursus;
11. Projektijuhtimine – 1* kursus;
12. Keemiliste protsesside seaduspärasused - 1 kursus;
13. Teistsugune füüsika - 1 kursus;
14. Arvutigraafika – 1* kursus;
15. Tallinna lugu – 1* kursus;
16. Meediaõpetus – 1* kursus;
17. Esmabi I – 1* kursus;
18. Esmabi II – 1* kursus;
19. Teadustrenn – 1* kursus;
20. Management – 1* kursus;
21. Programmeerimise alused – 1* kursus;
22. Praktiline eesti keele grammatika I– 1* kursus;
23. Praktiline eesti keele grammatika II– 1* kursus.

Tärniga * tähistatud õppeained õpitakse eesti keeles.

Kui õpilane õpib matemaatika kitsast kursust, siis tal on õigus valida valikainena kursus laiaast matemaatikast.

„Tulenevalt põhikooli ja gümnaasiumiseaduse § 17 lõikest 4 ja Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 2 „Gümnaasiumi riiklik õppekava“ § 18 lõikest 2 võib õpilane eesti õppekeelsed valikkursused omandada ka väljaspool kooli, esitades direktorile vastava taotluse mujal õpitu arvestamiseks koolis õpetatava osana ning lisades taotlusele tõendi või muu dokumendi, mis tõendab õpitulemuste saavutamist ja õpitulemuste saavutatuse kontrolli ning mujal õpitu mahtu. Ühe kursuse mahuks on 35 akadeemilist tundi.“

3.3. Õppesuunad gümnaasiumis puuduvad

3.4. Tunnijaotusplaan

[Tunnijaotusplaaniga saab tutvuda siin](#)

3.5. Valikkursuste valimine

Õpilase valitavad valikkursused tuleb õpilasel valida algava õppeaasta 5. septembriks. Valikkursuste valiku kohta tehakse koolis õpilasega kirjalik taasesitamist võimaldavas vormis kokkulepe.

Kool pakub valikkursuseid, kui on vähemalt 12 soovijat.

3.6. Ülemineku tingimused kitsalt matemaatikalt laiale matemaatikale ja laia matemaatika järgi õppinud õpilastel kitsale matemaatikale

1. Kitsa matemaatika järgi õppinud õpilasel on soovi korral võimalik üle minna laiale matemaatikale esimese kuue kursuse jooksul.
2. Laia matemaatika järgi õppinud õpilane saab üle minna kitsale matemaatikale esimese kümne kursuse jooksul.

3.7. Hariduslike erivajadustega õpilaste õppe korraldus

1. Gümnaasium korraldab andekate õpilaste juhendamist.
2. Sõltuvalt õpilase hariduslikust erivajadusest võib gümnaasium teha talle muudatusi või kohandusi õppeajas, õppe sisus, õppeprotsessis, õpikeskkonnas või taotletavates õpitulemustes. Piiratud teovõimega õpilase puhul kaasatakse nende muudatuste tegemisse õpilase vanem. Kui muudatuste või kohandustega kaasneb nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline kasv või kahanemine võrreldes riikliku või kooli õppekavaga, tuleb muudatuste rakendamiseks koostada individuaalne õppekava.
3. Kui haridusliku erivajadusega õpilasele koostatud individuaalse õppekavaga nähakse ette riiklikus õppekavas sätestatud õpitulemuste vähendamine või asendamine või kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamine, võib individuaalset õppekava rakendada nõustamiskomisjoni soovitusel.
4. Tervislikel põhjustel koduõppel olevale õpilasele koostatakse individuaalne õppekava ning tema õppekoormust võib vähendada kuni kaheksa kursuse võrra iga arvestusliku koduõppel viibitud õppeaasta kohta.

3.8. Erinevate õppekeelte kasutamine

1. Vastavalt kooli põhimäärusele on õppekeelteks eesti keel ja vene keel.
2. Kursuste osas, kus õppekeele valik on vaba, otsustab kooli juhtkond õppekeele valiku õpetaja ja õpilaste ettepanekul. Kui kursuse õppekeeleks on eesti keel, peab õpetajal olema täidetud keeleoskuskõue vähemalt C1-tasemel.
3. Õpetaja valikul ja algatusel võib lõimida kõiki õppeaineid ja kursusi erinevate keeltega. Õppeaines või kursuses, kus õpetaja kasutab aine või kursuse õppekeelest erinevat keelt, ei muutu aine õppesisu. Õpetaja võib, kui see on õpitulemuse saavutamiseks vajalik, õppetunni tasandil kasutada õppekeelest erinevas keeles õppematerjale (sh õpilase koduses keeles) või teatud tunni etappides keele vahetust (nt refleksioonifaasis).
4. Ainetundides, välja arvatud eesti keele tunnis, on õpilaste keelekasutus vaba. Koolis on aineõppes oluliseks eesmärgiks ainealase pädevuse saavutamine. Õppekeelest erinevat keelt kasutatakse keeleõppe lõimimiseks ainete kaudu. Ainete õppe eesmärgiks ei ole keeleoskuse omandamine. Koolis püüeldakse sinna poole, et õpilased nii kirjalikus kui ka suulises suhtluses (sh info vastuvõtmisel) kasutaksid aine või kursuse õppekeelt, kuid lubatud on ka koduse keele kasutus.

3.9. Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted

1. Läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõimingu vahendiks ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel. Läbivad teemad on aineülesed ja ühiskonnas tähtsustatud ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust, toetades õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada.
2. Läbivate teemade õpe realiseerub eelkõige:
 - 1) õppekeskkonna korralduses – kooli vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õppekeskkonna kujundamisel arvestatakse läbivate teemade sisu ja eesmärgi;
 - 2) aineõppes – läbivatest teemadest lähtudes tuuakse aineõppesse sobivad teemakäsitlemised, näited ja meetodid, viiakse koos läbi aineteüleseid, klassidevahelisi ja ülekoolilisi projekte ja üritusi. Õppeainete roll läbiva teema õppes on lähtuvalt õppeaine taotlustest ja õppesisust erinev, olenevalt sellest, kui tihe on ainevaldkonna seos läbiva teemaga;
 - 3) valikainete valikul – valikained toetavad läbivate teemade taotlust;
 - 4) läbivatest teemadest lähtuvas või õppeaineid lõimivas loovtöös – võivad õpilased läbivast teemast lähtuda selle loovtöö valikul, mida tehakse kas iseseisvalt või rühmatöona;
 - 5) korraldades võimaluse korral koostöös kooli pidaja, paikkonna asutuste ja ettevõtete, teiste õppe- ja kultuuriasutuste ning kodanikuühendustega klassivälist õppetegevust ja huviringide tegevust ning osaledes maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides.
3. Kohustuslikud läbivad teemad
 - 1) ***Elukestev õpe ja karjääri planeerimine*** – taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes väärtustab elukestvat õpet kui elustiili ning mõtestab oma karjääri planeerimist kui jätkuvat otsuste tegemise protsessi, kellel on valmisolek ja oskused teha oma elukäiku puudutavaid valikuid ning suurendada teadmisi töömaailmast.

Õpilast suunatakse:

- tutvuma erinevate ametite/elukutsetega, haridus- ja koolitusvõimalustega, pöörama tähelepanu praktilistele tööotsimisoskustele;
- koostama isiklikku karjääriplaani; analüüsima võimalikke alternatiivseid karjäärivalikuid ja nende mõju pikemas perspektiivis;
- analüüsima tööd reguleerivaid õigusakte, ettevõtte ja töötaja õigusi ja kohustusi ning kohalikku majanduskeskkonda;
- tutvuma teabega edasiõppimise ja töö leidmise võimaluste kohta (sealhulgas ettevõtlus) ning luuakse võimalused saada karjäärinõustamist.

- 2) **Keskkond ja jätkusuutlik areng** – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.

Läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist keskkonnateadlikuks ja sotsiaalselt aktiivseks inimeseks, kes elab ning toimib vastutustundlikult, pidades silmas jätkusuutlikku tulevikku, ja on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.

Õpilast suunatakse:

- väärtustama bioloogilist (sealhulgas maastikulist) ja kultuurilist mitmekesisust ning ökoloogilist jätkusuutlikkust;
- kujundama isiklikke keskkonnaalaseid seisukohti, osalema kodanikualgatuse korras keskkonnaasjade otsustamisel, pakkudes välja lahendusi keskkonnaprobleemidele nii isiklikul, ühiskondlikul kui ka ülemaailmsel tasandil;
- aru saama loodusest kui terviksüsteemist ning inimese ja teda ümbritseva keskkonna vastastikustest seostest, inimese sõltuvusest loodusressurssidest;
- aru saama inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest, inimtegevusega kaasnevatest riskidest;
- võtma vastutust jätkusuutliku arengu eest ja omandama jätkusuutlikku arengut toetavad väärtushinnangud ning käitumisnormid.

- 3) **Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus** – taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.

Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ja vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes

mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, on ühiskonda lõimitud, toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele, osaleb poliitiliste ning majanduslike otsuste tegemisel.

Õpilast suunatakse:

- väärtustama demokraatlikku ühiselu korraldamist, koostööd, kodanikualgatust ja vabatahtlikkusel põhinevat tegutsemist ning konfliktide rahumeelset ja vägivallatut lahendamist;
- mõistma avaliku, ettevõtlus- ja mittetulundussektori seoseid ja toimimist, nende aluseks olevaid põhimõtteid, õigusi ja kohustusi;
- mõistma enda kui üksikisiku rolli poliitilises ja majanduslikus süsteemis, võimalusi ja vajadust mõjutada ühiskonnas toimuvat ning omandada oskused otsustamisprotsessides osalemiseks;
- mõistma ettevõtluse rolli ühiskonnas, ettevõtlusega seotud negatiivseid ja positiivseid mõjusid ning kujundama kaalutletud seisukohti ettevõtlusega seotud eetilistes küsimustes; analüüsima ettevõtlusega kaasnevaid riske ja nende vähendamise võimalusi.

- 4) **Kultuuriline identiteet** – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.

Läbiva teema „Kultuuriline identiteet“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ja kultuuride muutumist ajaloo käigus, omab ettekujutust kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast, väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust, on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.

Õpilast suunatakse:

- mõistma ennast kultuuri kandjana, edasivijana ja kultuuride vahendajana;
- mõistma kultuuridevahelise suhtlemise ja koostöö tähtsust ühiskonna jätkusuutlikkuse kujundajana, osalema kultuuridevahelises kommunikatsioonis;
- olema salliv ja suhtuma lugupidavalt teiste kultuuride esindajatesse ning nende tavadesse ja loominguusse, taunima diskrimineerimist;
- tundma õppima ja väärtustama oma ja teiste kultuuride pärandit ja eripärasid, toetudes ühelt poolt erinevates õppeainetes õpitule ja seda üldistades, teiselt poolt ka omaalgatuslikult loetule, nähtule ja kogetule;
- teadvustama, tundma õppima ja võrdlema mineviku ja nüüdisaja ühiskondade kultuurilist mitmekesisust;
- omandama teadmisi kultuuride (sealhulgas eesti rahvuskultuuri) kujunemise ja vastastikku rikastavate mõjutuste kohta.

- 5) **Teabekeskond** – taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetika järgi.

Läbiva teema „Teabekeskond“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist infoteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat infokeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ja selles toimida vastavalt oma eesmärkidele ja ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetikale.

Õpilast suunatakse:

- määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet;
- kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid, mis hõlmavad endas erinevate teavikute ja teabekeskondade kasutamist;
- arendama kriitilise tebeanalüüsi oskust; võrdlema erinevaid diskursiivseid praktikaid (nt seltskonnamedia, kohtupraktika, meelelahutus, sõprade omavaheline suhtlus jpt) ning neis valitsevaid suhtlemisnorme;
- mõistma meedia kui majandusharu üldisi toimimismehhanisme, sealhulgas meedia osa tööturul;
- analüüsima avalikus ruumis kehtivaid reegleid ning kirjeldama võimalikku tegevust nende rikkumise korral.

- 6) **Tehnoloogia ja innovatsioon** – taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas. Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Õpilast suunatakse:

- omandama teadmisi tehnoloogiate toimimise ja arengusuundade kohta erinevates eluvaldkondades;
- mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ja keskkonnale nii tänapäeval kui ka minevikus;
- aru saama tehnoloogilise, majandusliku, sotsiaalse ning kultuurilise innovatsiooni vastastikustest mõjudest ja omavahelisest seotusest;
- mõistma ja kriitiliselt hindama tehnoloogilise arengu positiivseid ja negatiivseid mõjusid ning kujundama kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja selle kasutamisega seotud eetilistes küsimustes;
- kasutama info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (edaspidi *IKT*) eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks;
- arendama loovust, koostööoskusi ja algatusvõimet innovaatiliste ideede rakendamisel erinevates projektides, osalema koostöös kaasõpilaste ja/või tehnoloogiafirmaga innovaatilises arendusprojektis.

- 7) **Tervis ja ohutus** – taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima

tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning osalema tervist edendava keskkonna kujundamises.

Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ja kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.

Õpilast suunatakse:

- hindama mitmesuguste käitumisviiside ohutasetning lühi- ja pikaajalisi tagajärgi tervisele ja turvalisusele; selgitama loodus- ja sotsiaalses keskkonnas õpitule tuginedes alkoholi, tubaka, e-sigareti ning narkootikumi mõju inimorganismile ja käitumisele;
- analüüsima ja hindama keskkonna ja ühiskonna (sealhulgas eakaaslaste) mõju inimeste tervisele ja ohutusolukorra otsuste langetamisele; vältima negatiivseid mõjusid ja toetama teisi positiivsete otsuste langetamisel;
- analüüsima tervise- ja ohutusolukorra info, toodete ja teenuste kvaliteeti, maksumust ja kättesaadavust;
- analüüsima ohutegurite suurust, teadvustama õnnetuse ahelreaktsiooni võimalikkust; tundma ära olukorrad, mis nõuavad professionaalset abi.

8) **Väärtused ja kõlblus** – taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Õpilast suunatakse:

- analüüsima kriitiliselt ja argumenteeritult väärtusi ja kõlbelisi norme, erinevaid väärtussüsteeme, nende seoseid ajaloolis-kultuurilise kontekstiga, religiooniga ja maailmavaatega;
- reflekteerima isiklike väärtushoiakute ja kõlbeliste tõekspidamiste üle; tegema mõtestatud maailmavaatelist ja kõlbelist valikut ning neid põhjendama;
- tegutsema erinevaid vaateid ja seisukohti respektides ning kaitsma ja põhjendama oma seisukohti;
- ette nägema, võimaluse korral vältima ja lahendama väärtuste ja kõlbeliste normidega seotud konfliktsituatsioone;
- mõistma, et mitmekesisus on ühiskonna rikkuse ja arengu tingimusi.

3.10. Õppeainetevahelise lõimingu põhimõtted

1. Õppetegevus ja selle tulemused kujundatakse tervikuks lõimingu kaudu. Lõiming toetab õpilaste üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist. Lõimingu saavutamist kavandab gümnaasium õppekava arenduse ning õpetaja õppe- ja kasvatustegevuse planeerimise käigus.
2. Õppe lõimimine saavutatakse erinevate ainevaldkondade õppeainete ühisosa järgimisel, õppeainete, koolisiseste projektide ja läbivate teemade ühiste temaatiliste rõhuasetuste, õppeülesannete ning -viiside abil. Lõimingu saavutamiseks korraldatakse koolis õpet ja kujundatakse õpikeskkonda ning õpetajate koostööd viisil, mis võimaldab aineülest

käsitlust: täpsustades pädevusi, seades õppe-eesmärke ning määrates erinevate õppeainete ühiseid probleeme ja mõistestikku.

3. Õppeainete lõimingut teostatakse mitmel erineval moel: ainetevahelised seosed, ajaline kooskõla, ainete kombineerimine, teemakeskne ehk multidistsiplinaarne lõiming ja interdistsiplinaarne lõiming. Viisi valik on õpetajale vaba.
4. Õpetajad kavandavad koostöös lõimingut toetavaid tegevusi (tunniväliseid projekte, ülekoolilisi üritusi jne) iga õppeaasta alguseks. Need märgitakse kooli üldtööplaani ning õpetajad arvestavad nendega töökavade koostamisel.
5. Lõimingut organiseeritakse lõimingutsentri ümber. Kooli õppekava kontekstis on kesksed aineülesteks ideedeks pädevused, mis on kirjeldatud alapeatükis 2.3.
6. Lõimingut toetab õpilasuurimus või praktiline töö, mis on kirjeldatud alapeatükis 3.10.

3.11. Õpilasuurimuse või praktilise töö korraldus

3.11.1. Õpilasuurimus ja praktiline töö

1. Õpilasuurimus on õpilase või õpilaste poolt õppekava raames ette valmistatud kirjalik töö. Õpilasuurimus põhjendab probleemivalikut, annab ülevaate uurimuse taustast, püstitab uurimisküsimused, põhjendab meetodi valikut, kajastab andmeid ja tõendusmaterjali kogumist, kirjeldab tulemusi ning esitab tulemuste analüüsi, järeldusi ja kokkuvõtteid, kasutatud allikate loetelu ning resümee eesti ja võõrkeeles. Õpilasuurimus on algupärane, objektiivne ja süsteemne ning uurimuse tulemused on tõendatavad, mõtestatud ja selgitatud. Õpilasuurimus kajastab õpilase uurimistulemusi ja seisukohti ning ei piirdu üksnes refereerimisega.
2. Praktiline töö on õpilase või õpilaste poolt õppekava raames loodud teos, õpilasfirma, tehnoloogiline lahendus, õppematerjal või projekt ja selle kirjalik kokkuvõte. Kirjalik kokkuvõte avab praktilise töö tausta, lähtealused ja eesmärgid ning kirjeldab kontseptuaalset lahendust, töö aktuaalsust, tööprotsessi ja töö tulemust.
3. Õpilasuurimust ja praktilist tööd saab teha kõikides ainevaldkondades.

3.11.2. Õpilasuurimuse ja praktilise töö eesmärk

Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamisel ning hindamisel on eesmärgiks õpilase loova eneseväljenduse, koostöö ja iseseisvalt töötamise oskuse arendamine ning järgmiste oskuste omandamine:

1. uuritava probleemi või loodava praktilise töö kohta taustinformatsiooni ja andmete kogumise ja analüüsimise oskus;
2. teoreetiliste teadmiste praktilise rakendamise oskus;
3. töö eesmärgi ja probleemile vastavate uurimisküsimuste sõnastamise ning sobiva meetodi ja analüüsivahendite valimise ja rakendamise oskus;
4. tegevuse ajalise kavandamise ja kavandatu järgimise oskus;
5. teadusteksti koostamise (eelkõige õpilasuurimuse puhul) oskus;
6. oma tegevuse ja töö analüüsimise oskus;
7. töö korrektse vormistamise oskus;
8. kokkuvõtte ja resümee koostamise oskus;

9. töö kaitsmise oskus.

3.11.3. Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamine

1. Õpilasuurimuse ettevalmistamine, kavandamine, läbiviimine ja kirjalik vormistamine on juhendatud õppeprotsess.
2. Õpilasuurimuse ja praktilise töö koostamise, vormistamise ja hindamise alusdokumendiks on [Tallinna Pae Gümnaasiumi õpilaste uurimistööde koostamise, vormistamise ja hindamise juhend](#) ning [Tallinna Pae Gümnaasiumi uurimis- ja praktilise töö läbiviimise kord](#).
3. Õpilasuurimuse või praktilise töö vastutav juhendaja on kooli töötaja. Lisaks kooli töötajale võib kaasata juhendaja väljastpoolt kooli.
4. Õpilasuurimusel või praktilisel tööil võib olla üks või mitu õpilasautorit, kelle panus töösse on selgelt näidatud ja eristatav. Kõik autorid peavad osalema õpilasuurimuse või praktilise töö esitlemisel.
5. Õpilasuurimuse ja praktilise töö protsessi koordineerib gümnaasiumiastme koordinaator.
6. Tallinna Pae Gümnaasiumis kirjutatud uurimistööd kuuluvad koolile ning neid hoitakse kooliarhiivis.

3.11.4. Õpilasuurimuse ja praktilise töö hindamine

1. Õpilasuurimuse ja praktilise töö hindamisel, sealhulgas retsenseerimisel ja kaitsmisel lähtutakse Tallinna Pae Gümnaasiumi õpilaste uurimistööde koostamise, vormistamise ja hindamise juhendist.
2. Õpilasuurimust ja praktilist tööd hindavad juhendaja, retsensent ja hindamiskomisjon. Hinnatakse õpilase suhtumist tööprotsessi (juhendaja), töö sisu ja vormistamist (retsensent) ning töö esitlust kaitsmisel (hindamiskomisjon).
3. Gümnaasiumi lõpetamiseks tuleb õpilasuurimus või praktiline töö sooritada vähemalt hindele „3“.
4. Kui õpilasuurimust või praktilist tööd on hinnatud mitterahuldava hindega, antakse õpilasele võimalus korduvaks õpilasuurimuse või praktilise töö ettevalmistamiseks ja kaitsmiseks.
5. Üleriigilistel uurimistööde konkurssidel tunnustatud tööd hinnatakse ilma kaitsmiseta maksimaalse tulemusega.

4. Liikluskasvatuse teemad ja nende käsitlemise maht gümnaasiumis

Vastavalt liiklusseaduse § 4 lg 1 on liikluskasvatuse eesmärk kujundada üksteisega arvestavaid liiklejaid, kellel on:

1. ohutu liiklemise harjumused ja kes tajuvad liikluskeskkonda ning hoiduvad käitumast teisi liiklejaid ohustavalt ja liiklust takistavalt;
2. teadmised ja oskused, mis toetavad nende endi ja teiste liiklejate toimetulekut ja ohutust mitmesugustes liiklusolukordades nii jalakäija, sõitja kui ka juhina.

Kooli ülesandeks on läbi viia vastavalt liiklusseaduse § 4 lg 2 laste liikluskasvatust ja valmistada neid ette ohutuks liiklemiseks.

Kooli poolt läbiviidav liikluskasvatus toimub vastavalt ja kooskõlas Vabariigi Valitsuse 20.10.2011. a määrusega nr 136 „Laste liikluskasvatuse kord“.

Maanteeamet soovib liikluskasvatuse teemade kaudu kujundada gümnaasiumiõpilastel alljärgnevad üldised teadmised ja oskused ohutuks liiklemiseks.

Gümnaasiumi lõpuks õpilane:

1. Oskab hinnata ohuteguri suurust, teadvustab õnnetuse ahelreaktsiooni võimalikkust;
2. Teab, et pidurdus- ja peatumisteede pikkus sõltub sõiduki kiirusest, tee – ja ilmastikuoludest (vihm, lumi, jää);
3. Oskab abistada ja anda esmaabi uppumisohtu sattunud inimesele;
4. Tunneb liikluseeskirja nõudeid jalakäijale ja juhile;
5. On seaduskuulekas ning tal (gümnaasiumi lõpetajal) on oskused, mis toetavad tema enda ja teiste liiklejate toimetulekut ja ohutust erinevates liiklusolukordades nii jalakäijana, sõitjana kui ka juhina;
6. Oskab leida ja omab ülevaadet ohutusolukordadest kampaaniatest, oskab tuua võrdlusi teiste riikidega;
7. Oskab koostada riskianalüüsi, pidades silmas kooliümbruse (liiklus)keskkonda, teeb ettepanekuid ohutuse suurendamiseks.

Gümnaasiumis on liikluskasvatuse sisuks liiklusohutust tagavate hoiakute arendamine ja käitumise mõjutamine, millega laiendatakse ja süvendatakse põhikoolis omandatud liiklusohutuslaseid teadmisi, oskusi, vilumusi ja hoiakuid.

Liikluskasvatuse teemad	Maht tundides õppeaastas klassi kohta
Jalakäija liiklusreeglid	4
Ohutu liikluskäitumine	2
Liikluses kehtivate normide järgimine ja kaasliiklejatega arvestamine	1
Liikluse reeglitest tulenevad õigused, kohustused ja vastutus	1
Kokku:	8

5. Hindamise ja gümnaasiumi lõpetamise korraldus

5.1. Õpilase hindamine

1. Koolis järgitakse õpilase hindamisel „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 29 sätestatud ning juhendatakse „Gümnaasiumi riiklikust õppekavast“ § 15 – § 18 ja [„Tallinna Pae Gümnaasiumi hindamisjuhendis“](#).
2. Hindamise eesmärk on:
 - 1) toetada õpilase arengut;
 - 2) anda tagasisidet õpilase õppeedukuse kohta;
 - 3) innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
 - 4) suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, suunata ja toetada õpilast edasise haridustee valikul;
 - 5) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel;
 - 6) anda alus õpilase järgmise klassi üleviimiseks ning kooli lõpetamise otsuse tegemiseks.
3. „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 29 lõikes 2 sätestatud hindedüsteemist erineva hindedüsteemi kasutamise, hindamisest teavitamise, täiendavale õppele jätmise, järgmise klassi üleviimise ning klassikursust kordama jätmise üldised tingimused ja kord on sätestatud riiklikes õppekavades. „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse“ § 29 lõike 4 kohaselt on kooli õppekavas sätestatud täpsustatud tingimused ja kord. Hindamisest teavitamine on sätestatud kooli kodukorras.

5.2. Kujundav hindamine

1. Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämistele kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasisel õppimisel ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed. Kujundav hindamine keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega. Tagasiside kirjeldab õigel ajal ja võimalikult täpselt õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi ning sisaldab ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut.
2. Õppetunni vältel saab õpilane enamasti suulist või kirjalikku sõnalist tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste ja oskuste (sealhulgas üldpädevuste, kooliastme õppe- ja kasvatusesmärkide ja läbivate teemade) kohta. Kogu õppepäeva vältel annavad pedagoogid õpilasele tagasisidet, et toetada õpilase käitumise, hoiakute ja väärtushinnangute kujunemist. Kool reageerib juhtumitele, mis on vastuolus üldtunnustatud väärtuste ning heade tavadega.
3. Õpilane kaasatakse enese ja kaaslaste hindamisse, et arendada tema oskust eesmäärke seada ning oma õppimist ja käitumist eesmärkide alusel analüüsida ning tõsta õpimotivatsiooni.
4. Kujundava hindamise ühe vahendina võib kasutada õpimappi. Õpimapp õppimise päevikuna sisaldab nii õppetöid kui ka tööde analüüsi ja tagasisidet. Õpimappe võib koostada aine- ja valdkonnapõhiselt, läbivate teemade või üldpädevuste kohta.

5.3. Teadmiste ja oskuste hindamine kui kokkuvõtivate hinnete alus

Õpilase (ainealaseid) teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas ainekavas (õppekavas) toodud oodatavate õpitulemustega ja tema õppele püstitatud eesmärkidega. Ainealaseid teadmisi ja oskusi võib hinnata nii õppe käigus kui ka õppeteema lõppedes. Ainealaste teadmiste ja oskuste hindamise tulemusi väljendatakse vastavalt koolisisesele hindamissüsteemile vastavate numbriliste hinnetega.

5.4. Kokkuvõttev hindamine gümnaasiumis

1. Õpilase õpitulemusi õppeaines hinnatakse kokkuvõtvalt kursusehinnetega viiepalli süsteemis ning kursusehinnete alusel kooliastmehinnetega viiepalli süsteemis.
2. Kool kasutab gümnaasiumis valikkursuste hindamisel hinnanguid „arvestatud” ja „mittearvestatud”, neid hinnanguid ei teisendata viiepalli süsteemi.
3. Kokkuvõtva hindamisena mõistetakse ka teadmiste ja oskuste tõendamist juhul, kui kool vastavalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse” § 17 lõikele 4 arvestab kooli õppekava välist õppimist või tegevust koolis õpetatava osana.
4. Õpilasel, kes on puudunud rohkem kui 50% või enamatest tundidest, jääb kursus arvestamata. Õpetaja jätab kursuse hindamata ja teeb päevikusse järgmise märkuse: m/a.
5. Hinde puudumise (m/a) või mitterahuldava kursusehinde korral annab õpetaja õpilasele võimaluse likvideerida võlgnevus järgmisel kursusel.
6. Kui kursusehinne jäi välja panemata (m/a) ja õpilane ei kasuta hinde parandamise võimalust selle õppeaasta jooksul, mille jooksul nimetatud kursuse materjali õpiti, siis kooliastme koondhinde väljapanemisel arvestatakse, et selle kursuse eest on tema teadmised ja oskused hinnatud hindegas „1” (nõrk).
7. Gümnaasiumi viimases 12. klassis pannakse kooliastmehinne välja hiljemalt 31. maiks. Õpilase kooliastme koondhinne parandamisele ei kuulu.

5.5. Kasutatav hindedüsteem ja hinnete viie palli süsteemi teisendamise põhimõtted

1. Õpilaste teadmisi, oskusi ja vilumusi hinnatakse viiepallisüsteemis, kus hinne „5” on „väga hea”, „4” – „hea”, „3” – „rahuldav”, „2” – „puudulik” ja „1” – „nõrk”.
2. Hindamisel viiepalli süsteemis:
 - 1) hindegas „5” ehk „väga hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele täiel määral ja ületavad neid;
 - 2) hindegas „4” ehk „hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele;
 - 3) hindegas „3” ehk „rahuldav” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused võimaldavad põhikooli õpilasel edasi õppida või kooli lõpetada ilma, et tal tekiks olulisi raskusi hakkamasaamisel edasisel õppimisel või edasises elus ning gümnaasiumi õpilasel

saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele, kuid esineb puudusi ja vigu;

- 4) hindegaga „2” ehk „puudulik” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava teemaatika õpitulemuste saavutatust, kui põhikooli õpilase areng nende õpitulemuste osas on toimunud, aga ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus ja gümnaasiumi õpilasel esineb saavutatud õpitulemustes olulisi puudusi;
 - 5) hindegaga „1” ehk „nõrk” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava teemaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused ei võimalda põhikooli õpilasel oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus ning kui õpilase areng nende õpitulemuste osas puudub ja gümnaasiumi õpilasel saavutatud õpitulemustes esineb olulisi puudusi ja areng puudub.
3. Viiepalli süsteemis hinnatavate kirjalike tööde koostamisel ja hindamisel lähtutakse põhimõttest, et kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindegaga „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindegaga „4” 75–89%, hindegaga „3” 50–74%, hindegaga „2” 20–49% ning hindegaga „1” 0–19%.

5.6. Tulemuse hindamine hindegaga „nõrk”, kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine või mahakirjutamine

Kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine või mahakirjutamine, võib kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust hinnata hindegaga „nõrk”.

5.7. Järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord

1. Kui kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindegaga „puudulik” või „nõrk” või on hinne jäänud panemata, antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks.
2. Järelevastamine ja järeltööde sooritamine toimub õpilase ja õpetaja vahelisel kokkuleppel.
3. Õpetajal ei ole õigus sättida ajalisi piiranguid õpilase soovile järele vastata või sooritada järeltööd.
4. Samuti ei tohi õpetaja õpilaste hindamisel arvestada asjaoluga, et hinne on saadud järelevastamise või järeltöö kaudu.
5. Järelevastamine ja järeltöö asendab eelneva hinde tingimusel, et järelevastamise või järeltöö käigus saadud hinne on eelmisest tulemusest parem.
6. Koolis järgitakse põhimõtet, et õpilaste soovi õppida tuleb toetada kogu aeg ning eriti toetatakse õppimist, mis püüdleb senisest parema tulemuse suunas.

5.8. Hinnete ja hinnangute vaidlustamise kord

Hinnete ja hinnangute vaidlustamine ning vaidmenetlus toimub „Haldusmenetluse seaduses“ § 71 – § 87 sätestatud kohaselt.

5.9. Gümnaasiumi lõpetamise korraldus

1. Gümnaasiumi lõpetamine toimub „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses” § 31 ning „Gümnaasiumi riiklikus õppekavas“ § 18 sätestatud tingimustel ja korras.
2. Gümnaasiumi lõputunnistuse annab gümnaasium õpilasele:
 - 1) kelle kooliastmehinded on vähemalt rahuldavad või valikkursuste puhul rahuldavad või arvestatud;
 - 2) kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega õppeaine kohustuslikule mahule vastavad eesti keele või lõikes 4 sätestatud tingimustel eesti keele teise keelena, matemaatika ja võõrkeele (inglise, prantsuse, vene või saksa keeles) riigieksamid;
 - 3) kes on sooritanud vähemalt rahuldavale tulemusele gümnaasiumi koolieksami;
 - 4) kes on sooritanud gümnaasiumi jooksul õpilasuurimuse või praktilise töö, välja arvatud kooli lõpetamisel eksternina.
3. Gümnaasiumi lõpetamiseks sooritatava võõrkeele riigieksami võib asendada rahvusvaheliselt tunnustatud eksamiga samas keeles. Selleks esitab õpilane kooli hiljemalt jooksva õppeaasta 20. jaanuariks eksamitunnistuse või tõendi, mis tõendab, et ta on eksami vähemalt B1 keeleoskuse tasemele sooritanud.
 Gümnaasiumi lõpetanuks loetakse ekstern, kes on sooritanud lõikes 3 nimetatud eksamid ning aineeksamid nendes kursustes, milles tal puuduvad kursuste hinded või milles ta ei ole tõendanud teadmisi ja oskusi varasema õpi- ja töökogemuse arvestamise kaudu. Eksterni ei hinnata kehalises kasvatuses. Koolid, kus rakendatakse mittetatsionaarset õppevormi, on kohustatud looma võimaluse kooli lõpetamiseks eksternina isikule, kes on esitanud koolile sellekohase kirjaliku taotluse hiljemalt jooksva õppeaasta 1. novembriks. Kooli lõpetamisel eksternina võimaldatakse lõpetajale kooli poolt juhendatud õppetegevust kokku vähemalt 15 arvestusliku õppetunni ulatuses. Teistel juhtudel toimub õppimine iseseisvalt.
4. Haridusliku erivajadusega õpilasele, kellel on kooli õppekavaga või nõustamiskomisjoni soovitusel individuaalse õppekavaga vähendatud või asendatud taotletavaid õpitulemusi, on lõpetamise aluseks kooli või individuaalses õppekavas määratud õpitulemuste saavutatus.

5.10. Gümnaasiumi koolieksamite korraldus

1. Gümnaasiumi lõpueksamite ettevalmistamine ja läbiviimine ning eksamitööde koostamine, hindamine ja säilitamise tingimused ja kord lähtuvad haridus- ja teadusministri määruses „Tasemetööde ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpueksamite ettevalmistamise ja läbiviimise ning eksamitööde koostamise, hindamise ja säilitamise tingimused ja kord ning tasemetööde, ühtsete põhikooli lõpueksamite ja riigieksamite tulemuste analüüsimise tingimused ja kord“ sätestatud. (RT I, 23.01.2014, 2)
2. Gümnaasiumi koolieksam võib olla:
 - 1) kirjalik;
 - 2) suuline;
 - 3) kirjalik ja suuline.

3. Gümnaasiumi koolieksamit võib sooritada kõigis kooli õppekavas olevate kohustuslikes ainetes. Ühes õppeaines saab sooritada, kas riigieksami või koolieksami.
4. Gümnaasiumi koolieksamit võib sooritada õpilane, kes on kõik vastava õppeaine kohustuslikud kursused läbinud.
5. Õpilased annavad oma eksamivalikust teada jooksva õppeaasta 20. jaanuariks.
6. Koolieksamitöö koostab kooli direktori moodustatud kooli komisjon.
7. Komisjon hindab õpilasi vastavalt kooli õppekavas esitatud kokkuvõtva hindamise põhimõtetele.
8. Kui õpilane on näidanud vajalike teadmiste ja oskuste omandamist väljaspool kooli (rahvusvahelised õpilaskonkursid, eksamite sooritamine väljaspool kooli jne), võib eksamikomisjon lugeda õpilase koolieksami sooritatuks. Selleks esitab õpilane taotluse.

5.11. Teadmiste ja oskuste tõendamine varasemate õpi- ja töökogemuste arvestamise kaudu eksternidel

Ekstern võib taotleda varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamist õppekava täitmisel. Varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamisel hinnatakse omandatud pädevuste vastavust õppeaine/õppekava õpitulemustele sõltumata omandamiskohast ja -vormist, lähtudes kooli kvaliteedinõuetest. Õppekava täitmisel võib arvestada gümnaasiumiõppes kogu ulatuses väljaspool kooli õppekava sooritatud õpingute tulemusi ja töökogemust, va riigieksamid, koolieksamid, õpilasuurimus või praktiline töö, mis tuleb sooritada koolis ja mis on gümnaasiumi lõpetamise tingimuseks. Erialast töökogemust arvestatakse, kui see on seotud õppekava või õpitava õppeainega. Hindamisel võib nõuda pädevustesti sooritamist või omandatu muul viisil tõendamist.

Varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamise protsess koosneb järgmistest etappidest:

- taotleja nõustamine ja eneseanalüüs;
- taotluse koostamine ja esitamine;
- taotluse hindamine;
- otsuse tegemine ja tagasiside andmine;
- otsuse vaidlustamine (vajadusel).

Varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamise puhul taotleja:

- tutvub kooli õppekavaga, selgitamaks, millised omandatud kogemused võivad sobida taotlemiseks;
- esitab vormikohase taotluse koos vajaliku tõendusmaterjaliga;
- vastutab esitatud andmete ja dokumentide õigsuse eest;
- esitab vajadusel täiendavaid dokumente.

Taotleja sammud varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamisel

1. samm: varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamise protsessi ja reeglitega tutvumine

Esimese sammuna tuleks pöörduda õppealajuhataja poole, kes aitab mõista, kuidas taotlemine toimub ja kas varasemalt õpitu õppekava konteksti sobib. Esmase nõustamise hõlbustamiseks on õppealajuhataja juurde minnes soovitatav kaasa võtta tõendusmaterjal õpitu kohta. Keerulisematel juhtudel võib õppealajuhataja eelnevalt konsulteerida vastava aineõpetajaga õpitu sobivuse üle.

2. samm: taotluse koostamine ja esitamine

Juhul, kui varasemate õpingute või töökogemuse käigus õpitu sobib arvestamiseks, võib esitada vastava taotluse, mille vormi saab kooli veebilehelt. Taotlusele tuleb lisada nõutav tõendusmaterjal. Viimast saab koguda, koostada ja esitada ainult taotleja.

Tõendusmaterjali puhul on oluline, et tegemist peab olema taotleja enda sooritatud töödega ja omandatud teadmiste/oskustega, omandatud teadmised/oskused peavad vastama nõutud haridustasemele, vahe teoreetiliste teadmiste ja praktiliste oskuste vahel peab olema selge, omandatu peab olema n-ö ajakohane, esitatav tõendusmaterjal peab olema asjassepuutuv ja otseselt seotud taotletava arvestamisega (õppekavaga).

Koos taotlusega tuleks esitada ka põhjalik eneseanalüüs. Oma oskuste ja teadmiste kaardistamisel võib abi saamiseks pöörduda gümnaasiumiastme koordinaatori poole.

Kõigepealt tuleks läbi mõelda varasemalt kogetu: täidetud rollid ja ülesanded ning neist õpitu ja panna kokkuvõtteks kirja, millised on peamised omandatud pädevused. Nende pädevuste põhjal saab hakata vaatama, milliste õpitulemuste arvestamist taotleda õppekava raames.

Teine variant on keskenduda kooli õppekavale, mille raames soovitakse lasta arvestada oma varem toimunud õppimist. Sellisel juhul tuleb hoolega vaadata, millised on õppekava oodatavad pädevused/õpitulemused ja püüda analüüsida, kas varem omandatud teadmised ja oskused on arvestamiseks piisavad.

Võib alustada ka korraga „kahest otsast“, st mõelda nii oma olemasolevatele pädevustele kui ka sellele, millise õppekava läbimine on hetkel oluline ja saavutatav. Sealjuures ei ole oluline õpitu täpne üks ühele vastavus õppekava mingi konkreetse õppeaine sisuga, vaid õpitulemustega.

Varasemaid õpinguid ja töökogemust saab arvestada ainult vastava õppekava kontekstis.

3. samm: taotluse hindamine

Taotlust hindab hindamiskomisjon. Hindajad on õpetajad, kes on hästi kursis õppekavaga. Hindajad kontrollivad, kas taotlusega koos esitatud tõendusmaterjal vastab nõuetele ja on piisav. Hindamise käigus võidakse nõuda täiendavat tõendusmaterjali või lisaülesannete sooritamist.

Hindamise puhul lähtutakse järgmistest põhimõtetest: hinnatakse kogemusest õpitut, mitte (töö)kogemust ennast, varem õpitu peab sisuliselt sobima õppekavaga (õpitu peab vastama õppekava õpitulemustele), omandatud teadmised ja oskused peavad sobima selle haridustasemega, mille arvestamist taotletakse. Õppija sooritusi vaadatakse teoreetilise ja kogemusliku õppe kombinatsioonis. Hindamisel lähtutakse varasemast töökogemusest õpitust, tutvudes esitatud analüüsiga, mida ekstern õppis ja kuidas ta õpitut edaspidi kasutas.

5. samm: otsus ja tagasiside

Iga otsuse (nii negatiivse kui positiivse) korral antakse taotlejale tagasisidet ja infot otsuse kohta. Hindaja antav otsus sisaldab kindlasti ka põhjendust.

Hindamiskomisjoni protokoll kantakse originaalsooritus ja see sisaldab järgnevat infot:

- eelnevate õpitulemuste arvestamise puhul õppeasutuse ja õppeaine nimetus, õpetaja nimi ja tulemus vastavalt sooritatule (aluseks on esitatud dokumendid);
- eelneva töökogemuse arvestamise puhul asutuse nimi, kus töökogemus omandati, arvestamisotsuse tegija ehk hindaja nimi ning milline osa õppekavast on loetud varasemate töökogemuste arvestamise alusel sooritatuks.

6. samm: vaidlustamine

Taotlejal on õigus varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamiseks esitatud taotluse arvestamise otsus vaidlustada juhul, kui ta ei ole sellega rahul. Vaidlustamine ja vaidemenetlus toimub „Haldusmenetluse seaduses § 71 – § 87 sätestatud tingimustel ja korras.

Varasemate õpingute ja töökogemuse hindamisel kasutatakse järgmisi vahendeid:

Taotlusvorm

Koolis on välja töötatud taotlusvorm varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamiseks. Koos taotlusega on nõutav ka vastava tõendusmaterjali esitamine.

Portfoolio ehk õpimapp

Portfoolio on materjalide kogum, mis esitatakse mapina. Portfoolio näitab isiku tugevaid külgi, oskusi ja kogemusi ning võib sisaldada väga erinevaid materjale. Õpimapis kirjeldatakse teadmisi, mida omandati tänu kogemustele. Tõendusmaterjal tuleb esitada nii, et seda saab hinnata.

Intervjuu

Intervjuu võimaldab vestluse käigus väljendada oma eelnevaid saavutusi. Intervjuu tehakse vajadusel.

Kool informeerib taotlejat kehtivatest nõuetest ja korrast, aitab taotlejat taotluse ettevalmistamisel, vaatab, et taotlus oleks täidetud korrektselt ja kogu vajalik teave ning dokumendid olemas, pakub taotlejale vajalikku nõu ja tuge, jälgib protseduuri vastavust kehtivale korrale.

Hindamiskomisjoni liikmed omavad kogemust hinnatavas valdkonnas või tegevuses, omavad häid teadmisi õppekava sisust ja ülesehitusest, vastutavad hindamise kvaliteedi eest – arvestatu peab vastama õppekava nõuetele, teevad otsuse vastavalt õppekava terviklikule kontekstile, käsitlevad taotlejat tervikliku ja areneva isiksusena, hindavad varasemate õpingute ja/või töökogemuse käigus omandatud õpiväljundeid samaväärselt õppekavas ettenähtud vormis omandatud õpiväljunditega, annavad taotluse täielikul või osalisel rahuldamata jätmisel põhjendusi ja soovitusi taotlusele positiivse tulemuse saavutamiseks ja edasisteks õpinguteks.

Võimalikud kitsendused taotluse rahuldamiseks on järgmised:

- Tähtajaline aegumine – kui õppimine on toimunud väga kaua aega tagasi, siis võidakse seda pidada aegunuks. Sellisel juhul võib tekkida vajadus hinnata, millisel tasemel on omandatu säilinud. Samas on tõenäosus, et omandatud teadmised ja oskused aeguvad, väiksem siis, kui taotleja töötab vastavas valdkonnas.
- Sisuline aegumine – näiteks infotehnoloogia erialaained võivad sisuliselt üsna kiiresti aeguda, aga üldteadmistega õppeained on ka pikema perioodi möödudes sama sisuga.
- Topeltarvestamise puhul tehakse akadeemiline otsus varasemate õpingute väärtuse ja taseme osas vastavalt kooli õppekavale. Muijal õppeasutuses õpitu ei ole automaatselt üle kantav.
- Varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamist ei kasutata kooli lõpetamiseks vajalike eksamite või uurimuse või praktilise töö sooritamise arvestamisena.

Taotlemine on tasuta. Taotlemisele kuluv aeg võib olla õppijate osas erinev. Taotlust on võimalik õpingute jooksul esitada rohkem kui ühel korral.

6. Õpilaste teavitamise ja nõustamise ning karjääriõppe, sh karjääriinfo ja -nõustamise korraldamine

6.1. Õpilaste teavitamine ja nõustamine

1. Teavitamisel juhendatakse „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 55 sätestatud. Õpilaste teavitamine toimub kooli kodukorras sätestatud kordade kohaselt. Teavitamisel järgitakse „Avaliku teabe seaduses“ ning „Haldusmenetluse seaduses“ teavitamisele sätestatud.
2. Aineõpetajad jälgivad õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandavad õpet vastavalt õpilase vajadustele. Õpilase võimete ja annete kõrgeimale võimalikule tasemele arendamiseks selgitatakse välja õpilase individuaalsed õpivajadused, valitakse sobivad õppemeetodid ning korraldatakse diferentseeritud õpet. Kool tagab õpilasele, kellel tekib ajutine mahajäämus eeldatavate õpitulemuste saavutamisel, täiendava pedagoogilise juhendamise väljaspool õppetunde. Nõustamise ja õpiabi eesmärgil toimuvad ainealased konsultatsioonid, järelevastamine, olümpiaadideks ettevalmistamine.
3. Õpilasele on tagatud teabe kättesaadavus õppe ja kasvatus korralduse kohta ning juhendamine ja nõustamine õppetööd käsitlevates küsimustes. Peamised õppeteemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse õpilasele teatavaks õppeperioodi algul.
4. Õpilasel on võimalus saada õppekorralduse kohta infot ja nõuandeid.
5. Gümnaasiumis on korraldatud õpilaste teavitamine edasiõppimisvõimalustest ja tööturu üldistest suundumustest ning on tagatud karjääriteenuste (karjääriõpetus, -info või -nõustamine) kättesaadavus.

6.2. Karjääriõppe, sh karjääriinfo ja -nõustamise korraldamine

1. Karjääriteenust koolis osutab karjäärinõustaja. Karjääriteenuse kaudu aidatakse õpilasel saada tuge, kui õpilane vajab abi või nõu:
 - 1) suuna või valikainete valikul,
 - 2) oma tuleviku ja karjääri planeerimisel,
 - 3) kui õpilane kahtleb oma valitud suuna sobivuses,
 - 4) oma õpingute ühildamisel töö või õppekavavälise tegevusega,
 - 5) statsionaarsest õppest mittestatsionaarsesse ülemineku kohta või kooli lõpetamiseks eksternina,
 - 6) individuaalsel õppekaval õppimise ja individuaalse õppekava taotlemise kohta,
 - 7) õppekavavälise tegevuse või õppimise otsimise kohta,
 - 8) eneseanalüüsi koostamisel,
 - 9) vestlusteks valmistumisel või gümnaasiumisse astumiseks.
2. Karjääriteenistuse hulka kuulub ka karjääri- ja tööteemalise kirjanduse soovitamine ning kataloogide tutvustamine õppeasutuste kohta, kus on võimalik jätkata õpinguid peale põhikooli või gümnaasiumi või kus saab õppida õppekavaväliselt. Karjääriplaneerimist toetab – www.rajaleidja.ee.
3. Nõustamiseks tuleb eelnevalt aeg kokku leppida.

4. Aineõppes toimub karjääriõpe läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” käsitlemise (vt 3.9. punkt 3) ning valikkursuste kaudu. Õppes kasutatakse sobivaid näiteid ja meetodeid, viiakse läbi vastavaid projekte.
5. Karjääriõpet toetatakse tunnivälise tegevusega (nt infotunnid, projekti-, kutse- ja töövarjupäevad, õppekäigud) ja arenguveestlustega.

7.Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted

7.1. Õpetaja töö planeerimise põhimõtted

1. Õpetaja koostab töökava, milles kirjeldab taotletavate õpitulemusteni jõudmist. Õpetaja töökavas toob õpetaja esile õppe sisu ja õpitulemuste jaotumise õppe käigus. Töökava on tegevuskava, mis kajastab õpitulemusi, ajakulu, õppe sisu ja õppetegevusi.
2. Töökava koostatakse ainekava alusel.
3. Õpetaja esitab töökava kooli poolt vastuvõetud vormis.
4. Õpetaja esitab töökava hiljemalt üks nädal enne uue kursuse algust. Õpetaja töökava on õpilastele kättesaadav uue kursuse esimesest päevast alates.

7.2. Õpetajate koostöö planeerimise põhimõtted

1. Õpetajad teevad koostööd selle nimel, et saavutada õppekavas taotletud õpitulemusi ja -pädevusi (nt mõtlevad läbi läbivate teemade rakendamise võimalused, korraldavad klasside- või ainetevahelisi üritusi, integreeritud tunde, projekte jne).
2. Õpetajad kuuluvad valdkonniti ainekomisjonidesse, mille tööd koordineerib komisjoni juht.
3. Vajaduse korral moodustatakse töörühmad, mis tegelevad arendustegevusega või mõne konkreetse projektiga.
4. Õpetajad jagavad kogemusi nii koolisisesele kui -välisele (nt avatud tunnid, kursused, konverentsid, ainesektsioonid).

8. Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord

1. Kooli õppekava uuendamine või täiendamine toimub algatustaotluse alusel, mis tuleb esitada kooli direktorile kirjalikult koos ettepanekute ja põhjendustega. Kooli õppekava uuendamist ja täiendamist võib taotleda iga asjast huvitatud isik.
2. Kui kooli õppekava uuendamise või täiendamise vajadus on tingitud muudatustest õigusaktides, siis algatab muutmise kooli direktor.
3. Esitatud taotluse alusel kutsub direktor kokku õppekava uuendamise ja täiendamise töörühma, kes teeb direktorile ettepaneku õppekava uuendamise või täiendamise vajaduse kohta ning positiivse otsuse korral valmistab ette kooli õppekava muudatused.
4. Kooli õppekava muudatused tuleb töörühmal ette valmistada kooli õppekava uuendamise või täiendamise eelnõuna. Kooli õppekava uuendamise või täiendamise eelnõu peab olema kooskõlas kehtiva õigusega.
5. Kooli direktor esitab kooli õppekava uuendamise või täiendamise eelnõu enne kehtestamist arvamuse andmiseks hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule.
6. Kooli direktor vaatab hoolekogu, õpilasesinduse ja õppenõukogu arvamused läbi. Kui hoolekogu, õpilasesindus või õppenõukogu on leidnud, et kavandatavad õppekava muudatused on vastuolus kehtiva õigusega, siis kutsub direktor kokku õppekava uuendamise ja täiendamise töörühma, kes viib kooli õppekava muudatused vastavusse kehtiva õigusega.
7. Tulenevalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest“ § 17 lõikest 2 kehtestab kooli õppekava direktor. Kooskõlas „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse“ § 71 lõikega 3, toimub kooli õppekava kehtestamine käskkirjaga, mis vastab „Haldusmenetluse seaduses“ sätestatud nõuetele.
8. Kui kooli direktor jätab kooli õppekava muudatused kehtestamata, siis algab kooli õppekava uuendamise või täiendamise protsess algusest peale.
9. Kool avalikustab, tulenevalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 69 lõikes 1 sätestatud nõudest, kooli õppekava koos muudatustega kooli veebilehel ja loob kooli raamatukogus võimalused kooli õppekavaga tutvumiseks.
10. Kooli õppekava muudatused esitatakse kooli õppekava terviktekstis, näidates ära õppekava muutused viitega direktori käskkirja numbrile ja kuupäevale, millega õppekava muudeti. Samuti märgitakse muudatuse viite juurde muudatuse jõustumise kuupäev.
11. Kooli õppekava vaadatakse üle vähemalt kord iga õppeaasta jooksul.